

קול צופיין

קול צפ"ך נשא' קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1038

שמות תשפ"א השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

כל המקיים נפש אחת כאילו קיים כל העולם כולו

ששכר אחרים להצילו

כן נפסק להלכה שמביאה דוגמאות נוספות למצבים שבהם צריך להציל את נפש רעהו. "כל היכול להציל ולא הציל עובר על לא תעמוד על דם רעך. וכן הרואה את חברו טובע בים. או ליסטים באים עליו. או חיה רעה באה עליו. ויכול להצילו הוא בעצמו. או ששכר אחרים להצילו ולא הציל. או ששמע גויים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פח, ולא גילה אוזן חברו והודיעו, או שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חברו, ויכול לפייסו בגלל חברו ולהסיר מה בליבו ולא פייסו, וכל כיוצא בדברים אלו" (הלכות רוצח ושמירת נפש א יד. וכן הוא בשולחן ערוך, חושן משפט סימן תמו).

מצילין אותו בנפשו של הרודף

חובת הצלת חיים היא גדולה כל כך, עד שמותר לאדם להרוג את מי שרודף אחרי חברו להרגו או שרודף אחרי נערה לאנוס אותה. "ואלו הן שְׂמִצִּילִין אוֹתָן בְּנַפְשָׁן: הַרֹדֵף אַחַר חֲבֵרוֹ לְהַרְגוֹ אַחַר הַזָּכוֹר, וְאַחַר הַנְּעִרָה הַפְּאִרְסָה. אֲבָל הַרֹדֵף אַחַר הַבְּהֵמָה וְהַמְּחַלֵּל אֶת הַשְּׂבָת, וְהַעֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה אִין מְצִילִין אוֹתָן בְּנַפְשָׁן" (סנהדרין עג, א). על כן קובע הרמב"ם כי איסור "לא תעמוד על דם רעך" הוא מן הלאווים החמורים, משום "שכל המאבד נפש אחת כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת כאילו קיים כל העולם כולו".

אפילו על מיעוטא דמיעוטא של פיקוח נפש

הר"ן (סנהדרין עג ע"ב) מקשה: לכאורה היה אפשר ללמוד את מצוות "לא תעמוד על דם רעך" שחייבים כל השתדלות מדין רודף, שכיוון שמצילים את הנרדף על ידי הריגת הרודף, כל שכן שחייבים להצילו גם בהוצאת ממונו ובכל השתדלות אחרת.

מתרץ הר"ן וקובע כלל והלכה חדשה. יש לחלק בין רודף לבין הצלת נפשות רגילה. במרדף - הורגים את הרודף כדי להציל את הנרדף רק כשהדבר ברור כשמש, ואילו כשבאה לידינו מצווה של הצלת נפשות, אנחנו חייבים להציל אפילו אם הסכנה היא רק ספק.

הרה"ג וואזנר (שו"ת שבט-הלי חלק א ס, וחלק ה י"ד קעד) למד מכך שמצוות "לא תעמוד על דם רעך" חלה גם בספק-ספיקא, ואפילו בספק רחוק "על מיעוטא דמיעוטא של פיקוח נפש".

ותחיינן את הילדים

מסירות נפש למען עם ישראל

בפרשת השבוע אנו קוראים על המיילדות שמסכנות את חייהן ולא מקשיבות לצו של פרעה. משה רבנו מסכן גם הוא את חייו כמה וכמה פעמים כשהולך לדרוש מפרעה שישלח את בני ישראל, גם מאיים עליו וגם מביא עליו מכות. לעומת משה ולעומת המיילדות, מתייראים שבעים הזקנים ולא הולכים לפרעה לבקש שישלח את בני ישראל מארצו. הם חוששים לחייהם, ונענשו על כך שנפרע מהם במעמד הר סיני שלא עלו ההרה.

חזור על כל צדדין שלא יאבד דם רעך

המצווה להציל נפש של אחד או של הרבה מישראל כתובה בתורה. וכל שכן רבים וכל שכן את כל כלל ישראל. כך כתוב בגמרא: "מנין להואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו? תלמוד לומר: לא תעמוד על דם רעך אָנִי ה'" (סנהדרין עג ע"א).

על זה מקשה הגמרא "והא מהכא נפקא? - מהתם נפקא: אבדת גופו מניין? תלמוד לומר: 'והשבתו לו!' אי מהתם, הוה אמינא: הני מילי-בנפשיה, אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא. קא משמע לן". מקשה הגמרא: מפני מה נכתב הפסוק של "לא תעמוד על דם רעך"? הרי אפשר ללמוד את החובה להציל נפש חברו מחובת השבת אבידה. כשם שיש לאדם חובה להחזיר לחברו את שורו וחמורו שאבדו ממנו ולהזהיר אותו שלא יינקו אם רואה נזק בא עליהם, כך יש לאדם חובה להשיב לו את גופו שהולך להיאבד ממנו או הולך להיזק.

מתרצת הגמרא שהפסוק נכתב ללמוד שהחובה בהצלת נפשות היא גדולה יותר מזו שבהשבת אבידה. שמצוות השבת אבידה מחייבת אותו למנוע נזק ממוני מחברו, בין על ידי השבת האבידה ובין על ידי מניעת נזק אפשרי. אבל המשיב אבידה לא חייב לטרוח ולשכור אנשים לשם כך. לעומת זאת בהצלת נפשות חייב המציל להשתדל בכל דרך וגם לשכור אנשים לשם כך אם צריך. "חזור על כל צדדין שלא יאבד דם רעך" (דש"י).

החייב להתחסן

אפשר לגזור מכאן הלכה על החייב להתחסן. החיסון כידוע, הוא לא רק כדי לשמור על האדם עצמו, החייב הוא גם כדי לשמור על אחרים שלא יידבקו. שכל מי שחולה בקורונה עלול לגרום הדבקה לאחרים, ואפילו שיש לאדם ספק אם הקורונה מגיפה ואם החיסון מועיל, כיוון שבפועל כל המדינות המוסדרות בעולם מדווחות על תמותת יתר. בוודאי שיש סכנה גדולה. וגם אם לא רוצה להתחסן מצד עצמו - ראוי שיתחסן כדי להציל את הציבור.

כל ישראל ערבים זה בזה

כדי להבין כמה גדולה האחריות הקבוצתית, נזכור כי על פי ההלכה לא מונעניים בלולב בסוכות שחל בשבת ולא תוקעים בשופר בראש השנה שחל בשבת, למרות שנענוע בלולב ותקיעת שופר אינה מלאכה שאסורה. והטעם, כדי שלא יטעה אחד מישראל ויטלטל שופר או לולב בשבת.

הרי לנו שאנחנו מונעים מעצמנו מצוות כל כך חשובות כדי שלא יטעה מישהו אחד מישראל ויחלל שבת, ואנחנו לא אומרים שלא אכפת לנו מהטעות של מי שלא יודע. אלא אכפת ואכפת, כי כל ישראל ערבים זה בזה. גם בעניין החיסון צריך לזכור את הכלל הזה, ולא לומר אני את נפשי הצלתי.

חייב לתת את כל ממונו להציל אחרים

בגלל האחריות הגדולה ובגלל החשיבות הגדולה של הצלת חיים יש פוסקים שאומרים כי בשביל להציל חיים צריך אדם לבזבז את כל ממונו (ולא רק מעשר או חומש). ולומדים זאת מרש"י שאמר שאדם צריך לעשות כל השתדלות בשביל להציל חיים.

כך פסק הרש"י אוירבך בשו"ת מנחת-שלמה (תניא פו, ד) שכתב "שמסתבר יותר שלא זו הרבה יותר המור, ושפיר חייב לבזבז כל ממונו", וכן דעת הרב משה פיינשטיין בשו"ת אגרות-משה (יו"ד ח"ב ס"י קעד, ד). כך מובא גם בשו"ת שבט-הלוי (ח"ה יו"ד ס"י קעד) ביחס ליחיד שאין עמו ציבור.

יש אומרים עד חומש

בניגוד לדעות אלו סובר המהרש"ם (ה נד) שאדם לא חייב להוציא יותר מחומש להצלת חיים של אחרים "יש לומר בין

דעוני הוי כמיתה קצת" והוי כספק סכנה לא מחייב אדם להכניס עצמו בספק סכנה בשביל חבירו". כך מובא גם בשו"ת ציץ-אליעזר (ח"ח ס"ו מ; ח"ט ס"א) ובשו"ת דברי-יציב (ח"מ עט,ל), וכן דעת הרה"ג אלישיב (מובא בנשמת-אברהם חו"מ תכא, וראו דבריו שם בהרחבה).

להציל - אפילו כשיש סכנה

אפילו להכניס עצמו בספק סכנה חייב

בכסף משנה על הרמב"ם (הלכות רוצח ושמירת הנפש פ"א, ה"ד) "כתב הגהות מיימוני... בירושלמי מסיק, אפילו להכניס עצמו בספק סכנה חייב עכ"ל. וכך מביא הבית יוסף את דעת הירושלמי שגם בספק סכנה חייב להציל. רבים מן המפרשים סברו שהכוונה לירושלמי (פ"ח תרומות), המביא את המעשה על ריש לקיש שמסר נפשו להציל את רב אימי. "רבי אימי איתצד בסיפסיפה. אמר ר' יונתן יכרך המת בסדינו. אמר ר' שמעון בן לקיש עד דאנא קטיל אנא מתקטיל אנא איזיל ומשיזיב ליה בחיילא אזל ופייסון ויהבניה ליה, אמר לון ואתון גבי סבון והוא מצלי עליכון אתון גבי ר' יוחנן אמר לון מה דהוה בלבכון איעבד ליה יתעבוד לון ימטא להווא עמא, לא מטון אפיפסירוס עד דאזלון כולהון".

**"כי על ידי
כן, אפילו אין
בנו שום
מעשים
טובים
והרשענו עד
להפליא, הנה
על ידי
מסירת
נפשינו
להריגה
מתכפרים
עונותינו כולם
ויש בנו
יכולת לעלות
עד אימא
עלאה"**

תרגום: רבי אמי ניצוד על ידי שודדים. שמע רבי יונתן ואמר: יכרך המת בסדינו. דהיינו תכינו לו תכריכים. הוא לא יצא חי מהשודדים הללו שהורגים את כל מי שנופל בידיהם. אמר ריש לקיש: עד שאני אהרוג אותם, אני עלול להיהרג. אלך ואציל אותו בכוח. הלך והצליח לדבר עמהם ולפייס אותם ולקחת את רבי אמי מידיהם. בתור תשורה על "נדיבותם", אמר להם ריש לקיש: בואו איתי ונקבל ברכה מהרב הגדול רבי יוחנן. שמעו כך השודדים הללו ושמחו. מה רע לקבל ברכה מרב כל כך צדיק?

התפלל עליהם רבי יוחנן ואמר להם: "כל מה שהיה בליבכם לעשות לו - יעשה לכם. יבוא על הקבוצה שלכם". הם חשבו שהוא מתכוון על השחרור, ושמחו שמחה גדולה. אבל כוונתו של רבי יוחנן הייתה על השבי וכוונת ההרג לרבי אמי. וכך באמת קרה. לא הרחיקו השודדים עד מקום ושמו "אפיפרוס" ונהרגו כולם.

על פי זה פסק בשו"ת חוות יאיר (קמו) פסק שחייב להיכנס בספק סכנה להציל את חבריו. וכן כתב הגאון רבי חיים דוד אבולעפיא בשו"ת "נשמות חיים" (בחלק הדרושים יא, א).

לא חייב לסכן את עצמו - אבל לא לדקדק יותר מדי

הסמ"ע מצייין שהשו"ע לא כתבו במפורש שצריך להיכנס לספק סכנה, כי הלכה זאת לא הופיעה במפורש ברמב"ם ובר"ף וברא"ש. אמנם מלשונו של הסמ"ע לא ברור שהוא חולק על הירושלמי.

הפתחי תשובה הביא בשם אגודת אונב שזו מחלוקת תלמודים. לדברי הבבלי יש חיוב להציל אבל אין חיוב להיכנס לספק סכנה, לדעת הירושלמי יש חיוב. עם זאת מביא הפתחי תשובה בסוף דבריו שהאדם לא ידקדק בדבר זה יותר מדי, שמי שמדקדק בזה סופו שמדקדקים איתו. "אולם צריך לשקול הענין היטב אם יש בו ספק סכנה ולא לדקדק ביותר כאותה שאמרו סוף פרק אלו מציאות דף לג גבי שלך קודם לכל אדם "שכל המדקדק בעצמו כך סוף בא לידי כך".

הצלת נפשות של ציבור

גם כשיש סכנה

כל הספק הזה לא קיים כשמדובר בהצלת ציבור. מהטעם הזה חיילים מסכנים את חייהם ואסתר המלכה סיכנה את עצמה. כך מובא בגמרא בירושלמי על חכמי ישראל שהלכו לדיוקטילנוס למרות שהיה ניכר שהוא רוצה להרוג אותם ולחפש עליהם עלילות להתעלל. המעשה היה עם אחד שהיה רועה חזירים בטבריה ושמו היה "דיקלוט חזירא". כל פעם שהתלמידים היו יוצאים מבית המדרש היו מתקלסים בו ומבזים אותו על הזוהמה שדבקה בו.

לימים הומלך אותו רועה חזירים על ידי הרומאים להיות מושל. הלך לבאנייס ושלח לחכמים: בואו אלי מיד במוצאי שבת. לשלוחו הוא אמר שיתן להם את ההזמנה רק בערב שבת בין השמשות כדי שיצטרכו לחלל שבת בעל כורחם. היו רבי יהודה נשיאה ורבי שמואל בר נחמן הולכים לטבול בערב שבת בחמי טבריה וקיבלו את ההזמנה לבוא למושל. לא ידעו מה לעשות עד שבא שד ושמו "אנטיגריס" מגחך ומרקד לפניהם. רצה רבי יהודה נשיאה לנזוף בו. אמר לו ר' שמואל בר נחמן: חכה. הוא בא לנסות אותנו. שאל אותם אנטיגריס: מה אתם עושים? ספרו לו! סיפרו לו את המעשה עם ההזמנה של רועה החזירים, המלך החדש. אמר להם: רחצו את עצמכם, אני אביא אתכם אליו מיד במוצאי שבת בלי שצטרכו לחלל אותה. וכך היה.

חייב, אבל צריך לחשוש אולי זו אמת שאתם רוצחים. אם כן - לכו והסתירו את עצמכם.

אמנם מהמעשה הזה של רבי טרפון אין ראיה למנוע הצלה של אחרים שמחפשים אצלך הגנה, כיוון שמדובר בחשודים ברצח. אבל מהמקרה הראשון משמע שאין חיוב על הצלת נפשות אם הוא מאבד את נפשו שלו. ואם רוצים ליישב את האמור בהלכה זו מול כל מה שהבאנו לעיל צריך לומר שמדובר רק על חיים של יחיד מול חיים של יחיד. שבוה חייך קודמים לחיי חברך. אבל אם מדובר בחיים של אדם אחד מול חיים של רבים - אין לו יכולת להיפטר מחובה זו.

מסירת נפש להצלת יחיד

מסרה נפש למניעת ביזיון

אמנם גם יחיד יכול להתאמץ בשביל יחיד אחר ויש בזה מעלה. כך אנו יודעים ש שיהודה זכה למלכות בגלל הערבות שערב את בנימין והסכים לשבת לעבד במצרים במקומו. בזכות זו נמחלה ההקפדה שהייתה ליוסף על האחים שמכרוהו. גם הסיפור של תמר, שעל מנת למנוע ביזיון מיהודה הסכימה להישרף באש, משמע שיכול אדם להציל את חברו אפילו מביזיון. וזכתה תמר ואחר כך יצא מהריון זה דוד המלך וגם מלך המשיח, שהם בניהם של פרץ וזרח התאומים שעמדו להישרף באותה מזדורה.

מכאן הגמרא לומדת הלכה לדורות. "אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה, אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא. ואמרי לה, אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים מנלן? מתמר" (סוטה י"ב).

מי שלא נותן יד להציל את חברו - בספק ארור

להבין את החשיבות של הצלת רבים נראה כי בשירת דבורה מתלוננת דבורה על השבטים שלא באו לעזרת השבטים האחרים במלחמה. "למה ישבת בין המושפתיים לשמע שרקות עדרים לפלגות ראובן גדולים חקרי לב: גלעד בעבר הירדן שכן ודן למה יגור אגניות אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון". לעומתם היא משבחת את אלה שנלחמו. "זבלון עם חרף נפשו למות ונפתלי על מרומי שדה" (שופטים ה).

חכמינו אמרו שלא מדובר רק על תלונה בעניין משתמטים, אלא יש פה קללה וארור. "אורו מרוז אמר מלאך ה' ארו ארור ישבתי כי לא באו לעזרת ה' לעזרת ה' בגבורים". מי זה "מרוז" הזה שמקללים אותו כל כך בגלל שלא בא לעזור למלחמה של דבורה וברק?

רש"י מביא בשם הגמרא שתי דעות. או שזה אדם חשוב שלא בא לעזור. או שזה כוכב שלא בא לעזור. שהרי במלחמת יהושע, משמים עזרו להם השמש והירח שעמדו דום. במלחמה זו עזרו להם הכוכבים ששינו את מזג האוויר, או בדרך אחרת. הכוכב הזה לא עזר ולכן הוא מקולל.

הגמרא (מועד קטן טז ע"א) לומדת מכאן שמוותר לבית דין לנדות כשצריך. "ומנא לן דמשמתינן?" מנין לנו שמוותר לנדות מי שלא שומע לבית דין? "דקתיב: אורו מרוז". ומוותר גם להחרים אותו שלא יאכלו איתו. "דקתיב, אורו ארור" ולא יעמדו בארבע אמות שלו. "דקתיב, יושבתי". ולא עוד אלא שמפרסמים ברבים את מעשיו כמו שעשתה דבורה. "דקתיב, כי לא באו לעזרת ה'". ומוסיפה הגמרא ואומרת כי המעשה הזה של "מרוז" היה כל כך חמור עד שהביאו ארבע מאות שופרות ונידו את מרוז למרות שמרוז היה איש חשוב - "גברא רבה".

במוצאי שבת אמרו המשרתים של המושל החדש שכבר החליף את שמו לדיקליטיאנוס: חכמי ישראל בחוץ. אמר להם שיתרחצו לפני שהם באים אלי. פה כידוע לכם הכול נקי ומוצחצח, שלא ילכלכו אותו היהודים הללו. שלח אותם למרחץ שהוסק לחום גבוה שבעה ימים ושבעה לילות. יצא אנטיגריס וקירר את המרחץ לפני חכמי ישראל, התרחצו ובאו לפני המלך החדש. אמר להם: בגלל שהבורא שלכם עושה לכם ניסים אתם סומכים עליו ומבזים את המלך לקרוא לו רועה חזירים. אמרו לו: "דיקלוט חזירא ביזין דיקליטיאנוס מלכא לא ביזין". את רועה החזירים ביזנו. את המלך דיקליטיאנוס אנחנו לא מבזים. רוצים לומר לו: אתה איש אחר. אעפ"כ אמר להם: לעולם אל תבזו לא רומאי קטן ולא לוחם קטן. שמא כשיגדל יתנקם בכם.

אין כל ברייה יכולה לעמוד במחיצתם

עוד מספרת הגמרא על בתו של המלך שנמצאת הרוגה. ואמרו הנוכרים: היהודים הרגוה! וגזרו גזרה על ישראל ואמרו אם לא ימצא ההורג - נהרג את כל תושבי לוד. עמדו פפוס ולויאנוס ואמרו: אנחנו הרגנו אותה. תהרגו רק אותנו. והרג המלך את אלו לבדם (רש"י תענית י"ב ע"ב) למרות שהם לא הרגו את בת המלך.

"אמרו, קשבקש טורנינוס להרג את לוליאנוס, ואת פפוס אחיו בלודקיא, אמר להם, אם מעמנו של חנניה מישאל ועזריה אתם, יבא אליהם ויצילכם מידי, כדרך שהציל לחנניה מישאל ועזריה מיד נבוכדנאצר. אמרו לו: 'חנניה, מישאל ועזריה צדיקים גמורים היו, וראונו לעשות להם נס, ונבוכדנאצר מלך הגון היה וראוי לעשות נס על ידו. ואותו רשע הדייט הוא ואינו ראוי לעשות נס על ידו, ואנחנו נתחייבנו כליה למקום, (בגלל עבירות אחרות) ואם אין אתה הורגנו - הרבה הורגים יש ביד המקום, הרבה דבים יש, הרבה אריות יש, הרבה נמרים יש, שפוגעין בנו, ולא מסרנו הקדוש ברוך הוא בידך, אלא שעתיד לפרע דמינו מידיך'. אף על פי כן הרגם מידי. אמרו: לא זזו משם, עד שבאתה דיקלי מרומי ופצענו את מוחו בגזירין" (שלוחים מרומי הרגו את טריינוס).

עליהם נאמר "הרוגי לוד - אין כל ברייה יכולה לעמוד במחיצתן בגן עדן" (בבא בתרא י"ב). ומקשה שם הגמרא: אם הכוונה על רבי עקיבא וחבריו שהיו צדיקים ונהרגו על קידוש השם, בוודאי שזוכים לכך שאין כל ברייה יכולה לעמוד במחיצתם. אלא מדובר על אלה שלא היו כמו רבי עקיבא עם שמות של גויים. אף על פי כן זכו למדרגה גבוהה הזו בגלל שהצילו נפשות של עיר ואם בישראל.

חייך קודמים לחיי חברך - בחיי יחיד ולא ברבים

יש מקשים על כך מהגמרא שמלמדת כי "חייך קודמים לחיי חברך" ואין עליך חובה לתת לחברך לשתות מים שאינם מספיקים לך לחייך. כך מובא שם: "שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: 'וחי אחיך עמך' - חייך קודמים לחיי חברך" (ב"מ סב ע"א).

כן לומדים מהסיפור על רבי טרפון שלא רצה להכניס לביתו חשודים ברצח (נידה ס"א ע"ב) "הנהו בני גלילא דנפק עלייהו קלא דקטול נפשא אתו לקמיה דרבי טרפון אמרו ליה לטמרינו מר אמר להו היכי נעביד אי לא אטמרינו חזו יתיכו אטמרינו הא אמור רבנן האי לישנא בישא אף על גב דלקבולי לא מבעי מיחש ליה מבעי זילו אתון טמרו נפשיכו".

תרגום: אותם בני גליל שהיו חשודים ברצח ובאו להסתתר אצל רבי טרפון ואמרו להם: מה אעשה? אם לא אסתיר אתכם - יראו אתכם. אם אסתיר אתכם - אעבור על דברי חכמים שאמרו כי אדם חשוד הוא לא בוודאי

מי שעוזר את ישראל, כעוזר את השכינה

ולמה מי שלא עוזר הוא כל כך חמור? כי מי שלא בא לעזרת ישראל הוא לא בא לעזרת ה'. כך אמר שם רש"י: "שמי שהוא עוזר את ישראל, כעוזר את השכינה". "כי לא באו לעזרת ה' אלא עוזרים לאלוקים? על ידי שעוזרים לגיבוריו. "לעזרת ה' בגבורים!!"

מקור דבריו במדרש תנחומא (ויחי פרק ה) בשם רבי שמעון בר יוחאי: "אמר רבי מאיר: כל המברך את ישראל - כאלו מברך את השכינה שנאמר 'כי מבורכיו'. 'כי מברכיהו' לא נאמר אלא 'כי מבורכיו'. אמר רשב"י: "כל העוזר את ישראל כאלו עוזר את השכינה שנאמר 'אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה' וכי צריך הוא לסיוע? אלא ללמדך שכל העוזר לישראל כאלו עוזר את השכינה". וכן גם במדרש (תנחומא בשלח פרק טז) "כי הנוגע בכם - נוגע בבבת עיני, אלא ללמדך שכל הקם כנגד ישראל כאלו קם כנגד שכינה".

לעומת זאת יעל שעזרה לישראל נחשבת כמו האימהות הקדושות "תְּבַרְךָ מְנַשִּׁים יַעַל אֶשֶׁת חֶבֶר הַקִּינִי מְנַשִּׁים בְּאֶהָל תְּבַרְךָ". מביא רש"י בשם חז"ל ש"הנשים" שמהן תבורך יעל הן האימהות הקדושות "מֵאֵן אֵינֻן נְשִׁים בְּאֶהָל? שָׂרָה, רִבְקָה, רָחֵל וְלֵאָה" (נזיר כג ע"ב). "שרה שנאמר בה (בראשית י"ט): 'הנה באהלי'; רבקה שנאמר בה (שם כד טז): 'ויביאה יצחק האהלה'; רחל ולא שנאמר בהן (שם לא לג): 'ויצא מאהל לאה וגו'".

האחיכם יבאו לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה

מהסיבה הזאת זה הקפיד משה רבנו על בני גד ובני ראובן, שהיה נראה בתחילה שהם לא רוצים להשתתף עם אחיהם בכיבוש הארץ "וַיֹּאמְרוּ מִשָּׁה לְבָנֵי גָד וְלְבָנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה" (במדבר פרק ל"ו). הוא מושווה אותם למרגלים שבגללם התעכבו במדבר ארבעים שנה. "וַיַּחַר אֶף ה' בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבַר אֲרָבָעִים שָׁנָה עַד תָּם כָּל הַדֹּר הַעֲשֵׂה הָרָע בְּעֵינֵי ה'; וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תְּרַבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אֶף ה' אֵל יִשְׂרָאֵל: כִּי תִשְׁבְּנוּ מֵאֲחֵרָיו וְיֹסֵף עוֹד לְהַנְיִחוֹ בְּמִדְבַר וְשִׁחַתְּם לְכָל הָעָם הַזֶּה". הוא אומר להם כי מי שלא עוזר - הוא גם מחליש את האחרים שעוזרים. לכן כל כך מקפידים על מי שבורח מקשרי המלחמה. שמקפחין את שוקיו (רמב"ם הלכות מלכים פרק ז ד).

מסירות נפש מביאה גאולה

כך מביא האר"י ז"ל: "ולסיבה זו הקץ מתארך וכמעט רוב הרעות והצרות הבאות על האדם באות לסיבה זו. אמנם עם כל זה יש קצת תיקון במה שנמסור נפשינו על קדוש השם בכל לב. כי על ידי כן, אפילו אין בנו שום מעשים טובים והרשענו עד להפליא, הנה על ידי מסירת נפשינו להריגה מתכפרים עונותינו כולם ויש בנו יכולת לעלות עד אימא עלאה" (שער הכוונות. כוונות קריאת שמע דרוש ו).

סיפורים על הרב זצ"ל

האקדה הקדוש

סיפר ישראל גולדברג, מנכ"ל פרסומי ישראל: בננו הבכור אביה נהרג בתאונת דרכים, ואחרי האסון הרב חיזק אותנו מאוד. בכל פעם שנפגשנו מאז האסון, עודד אותנו הרב באמירה אישית קרובה וחמה, ספק בציווי ספק בתפילה: "אתם רק בשמחה, תמיד תהיו רק בשמחה". גדול שימושה יותר מלימודה...

אספר סיפור קטן שאומר המון, ומעשה שהיה כך היה: ליישוב ביש"ע חדר מחבל. הוא פסע במהירות במשעול המוליך לעבר גן השעשועים במרכז היישוב שבו שיחקו באותה עת ילדים תמימים ושמחים. אחד התושבים, אמיץ ונחוש, הבחין בדמות החשודה המתקרבת לעברו וללא היסוס שלף אקדה וירה במסתנן שאיים עליו. שעות ספורות לאחר מכן מת המחבל מפצעיו. כהרגלי נכנסתי לרב מרדכי אליהו ותיארתיו לו את המקרה. הרב שיבח את תושייתו של היראה האמיץ שהגן על עצמו והציל נפשות ללא ספק. הרב הכיר את היהודי ושלח לו חיזוק ותפילה. סיפרתי לרב שהמטרה החרימה את הנשק של היראה המתגונן, הצרה את צעדיו ומאיימת להגיש נגדו תלונה בעוון שימוש "לא ראוי" בנשק. הצעתי לרב שיכתוב מכתב המלצה למשטרה על האזרח הגיבור, שראוי לקבל פרס ולא עונש. הרב לא היסס, שלף עט וכתב מכתב מנומק, חם ומשכנע. העברתי את המכתב לתעודתו, עברו ימים רבים ומענה לא הגיע. המשטרה המשיכה בדרכה.

נכנסתי לרב והצעתי שיכתוב בשנית. הרב חיך את חיזוקו הרחב והממסר חששות ואמר לי בחום ובהחלטיות: "סבלנות, ישראל, הכול יבוא בע"ה על מקומו בשלום". הורגלתי כבר מזמן שכאשר הרב גוזר, הקב"ה מקיים. ואכן, לא עבר זמן רב, הנשק הוחזר לבעליו והתיק נסגר.

עכשיו ב"עטרת" מבצע מיוחד
אביהם של ישראל על התורה
כולל משלוח עד הבית
ועוד סדרות ספרים נבחרות

בקר באתר או התקשרו
www.ateret.co.il
0527710979

תשובה כהלכה

וצומחת מיום ליום. לאותו רב יש זכויות רבות, אבל אנחנו הולכים בדרך אחרת שאותה קיבלנו מאבא הרב זצוק"ל ומיתר רבותינו, דרך שעליה אמרו חז"ל במסכת אבות (פרק ב) שלב טוב שמוביל לעין טובה היא הדרך הנבחרת, העין שרואה את מעשה ה' הגואל את עם ישראל. **מן המצור קראתיו. האם הרב מרדכי אליהו זצ"ל אמר שכאשר יהונתן פולארד ישתחרר מהכלא יבוא משיח? לא שמעתי מעולם שהרב אמר את זה. אבל כל גאולה של יהודי שיוצא מהמצור יש בה בחינת משיח.**

לֹא כֹּחַ אֱמוּנָתוֹ לְאֵין כּוֹכָב. אשתי התחברה לאחרונה לקהילה של רב מסוים שמנאב נבואות זעם על מה שהולך לקרות בין השאר הוא מנחה את קהילתו ללבוש שק במסך כמה שעות ביום. המטרה בלבישת השק, לדברי אותו רב, היא כדי 'להעביר את רוע הגזירה', שכן לדעת אותו רב אנחנו נכנסים לתקופה קשה מאוד שהוא מכנה אותה 'חרב'. מה דעת הרב בעניין? אין שום צורך ללבוש שק, יש צורך להודות לה' ויתברך על רוב חסדיו שעשה עמנו, ועל גאולת ישראל הנמשכת

למעלה מ-30 נבואות
מתגשמות לנגד עינינו.
הספר מביא נתונים מופלאים
מוגשים בטבלאות נתונים וגרפים
שמראים את גודל הנס

לפרטים: חפשו בגוגל
"ספר הנבואה" הרב שמואל אליהו
hanevuah.co.il

ספרו של
הרב שמואל אליהו

נבואות
מתגשמות
בישראל